מותר בקניבת ירק *(ואמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן יום כיפורים שחל להיות בחול) מפצעין באגוזים ומפרכסין ברמונים מן המנחה ולמעלה מפני *עגמת נפש דבי רב יהודה מקנבי כרבא, דבי רבה גרדי קארי, כיון דחזא דהוו קא מחרפי אמר להו אתא איגרתא ממערבא משמיה דר' יוחנן דאסיר:

הדרן עלך ואלו קשרים

כל כתבי הקדש מצילין אותן מפני הדליקה בין שקורין בהן ובין שאין קורין בהן (א)אע"פ שכתובים בכל לשון *טעונים גניזה ומפני מה אין קורין בהם? מפני ביטול בית המדרש: **גמ'** איתמר (ב)היו כתובים תרגום או בכל לשון רב הונא אמר אין מצילין אותן מפני הדליקה ורב חסדא אמר מצילין אותן מפני הדליקה, אליבא דמאן דאמר ניתנו לקרות בהן דכולי עלמא לא פליגי דמצילין כי פליגי אליבא דמאן דאמר לא ניתנו לקרות בהן רב הונא אמר אין מצילין דהא לא ניתנו לקרות בהן רב חסדא אמר מצילין משום בזיון כתבי הקדש, תנן כל כתבי הקדש מצילין אותן מפני הדליקה בין שקורין בהן בין שאין קורין בהן (ג)אע"פ שכתובין בכל לשון מאי לאו שקורין בהן נביאים, ושאין קורין בהן כתובים אע"פ שכתובין בכל לשון דלא ניתנו לקרות בהן וקתני מצילין ותיובתא דרב הונא? אמר לך רב הונא ותסברא אימא סיפא טעונין גניזה השתא אצולי מצילינן, גניזה מיבעי' אלא רב הונא מתרץ לטעמיה ורב חסדא מתרץ לטעמיה, רב הונא מתרץ לטעמיה בין שקורין בהם נביאים ובין שאין קורין בהם כתובים, במה דברים אמורים שכתובין בלשון הקדש אבל בכל לשון אין מצילין ואפילו הכי גניזה בעו. רב חסדא מתרץ לטעמיה בין שקורין בהן נביאים, ובין שאין קורין בהן כתובים אע"פ שכתובין בכל לשון נמי מצילין והכי קאמר ומקק שלהן טעונין גניזה מיתיבי היו כתובים תרגום (ג)אבל לשון מצילין אותן מפני הדליקה תיובתא דרב הונא? אמר לך רב הונא האי תנא סבר ניתנו לקרות בהן. ת"ש היו כתובין גיפטית מדית עיברית עילמית יוונית אע"פ שלא ניתנו לקרות בהן מצילין אותן מפני הדליקה תיובתא דרב הונא? אמר לך רב הונא תנאי היא דתניא *היו כתובין תרגום ובכל לשון מצילין אותן מפני הדליקה ר' יוסי אומר אין מצילין אותן מפני הדליקה, אמר ר' יוסי *מעשה באבא חלפתא שהלך אצל רבן גמליאל בריבי לטבריא ומצאו שהי' יושב על שלחנו של (*יוחנן הגזוף) ובידו ספר איוב תרגום והוא קורא בו, אמר לו: זכור אני ברבן גמליאל אבי אביך שהיה עומד ע"ג מעלה בהר הבית והביאו לפניו ספר איוב תרגום ואמר לבנאי שקעוהו תחת הנדבך אף הוא צוה עליו וגנזו, ר' יוסי ברבי יהודה אומר עריבה של טיט כפו עליו אמר רבי שתי תשובות בדבר: חדא וכי טיט בהר הבית מנין ועוד וכי מותר לאבדן ביד? אלא מניחן במקום התורפה והן *מרקיבין מאליהן מאן תנאי אילימא

מותר בקניבת ירק. דשבות לאו איסורא דאורייתא הוא אלא דרבנן והכא משום עגמת נפש שמתקן ואינו אוכל והרי קרוב לעיתי שרי ודווקא מן המנחה ולמעלה שהוא שואף ומלפה לעת אכילה ואיכא עגמת נפש טפי: **כיון דחזי דהוי קא מסרפי.** מקדימין לפני המנחה דהשתא לאו עגמת נפש הוא: **אמר להו.** לאינשי ביתיה: **אתא איגרתא ממערבא כו'.** כי היכי דלקבלו מיניה:

הדרן עלך ואלו קשרים

כל כתבי הקדש. כגון תורה נביאים וכתובים ולא תימא תורה לחוד הוא דשרי למיטרח ולאטלויי ולא שאר ספרים: **מצילין אותן.** כדקתני לקמן למבוי שאינו מפולש וטירחא בעלמא הוא דשרי (ד) בהו וחסרון עירוב כדמפרש בגמרא: **בין שקורין בהן.** כגון נביאים שמפטירין בהן בשבת בבית הכנסת: **בין שאין קורין בהן.** כגון כתובים, ורבינו הלוי אמר דאפי' יחידים אין קורין בהן כדקתני טעמא משום ביטול בית המדרש דמשכי לבא ובשבת היו דורשין דרשה לבעלי בתים שעסוקין במלאכה כל ימות החול ובתוך הדרשה היו מורין להן הלכות איסור והיתר וטוב להן לשמוע מלקרות בכתובים: **ואע"פ שכתובין בכל לשון.** ואיכא למאן דאמר לקמן לא ניתנו לקרות בהן, מצילין אותן: **טעונין גניזה.** אסור להניחן במקום הפקר ובגמרא מתרץ לה, ורבותי פירשו דהאי "בכל לשון" דקאמר אכתובים קאי ולא אנביאים, ומדומה אני מפני שמצינו ביונתן בן עוזיאל שאמרו תרגום הן מפרשין כך ואני אומר אף בנביאים אם אמר יונתן לא כתבו ולא ניתנו ליכתב והכי מפרש במסכת מגילה (דף ט') ומאן דאסר, בכולהו אסר בר מס"ת יוונית משום מעשה דתלמי המלך ולא מפליג התם בין נביאים לכתובים: **מפני בטול בית המדרש.** שהיה קבוע בשבת כדפרישית לעיל: **גמ' איתמר היו כתובין תרגום.** אכתובים קאמר ול"נ אכל כתבי הקדש קאי: **אליבא דמאן דאמר ניתנו לקרות בהן.** מותר לקרות בכתבי הקדש הכתובין בכל לשון במסכת מגילה (דף ח:) ואין בין ספרי' ותפילין ומזוזות אלא שהספרים נכתבין בכל לשון: **לא ניתנו.** (*רבן גמליאל) פליג עלה ואמר אף ספרים לא התירו שיכתבו אלא יוונית: **ואע"פ שכתובין בכל לשון.** ולא ניתנו לקרות דמדקאמר אף על פי מכלל דלא ניתנו לקרות בהן דאי ניתנו מאי גריעותייהו: **אימא סיפא.** לדידך דאמרת אע"פ שכתובין בכל לשון אמצילין קאי, אימא סיפא על כרחיך מילתא באנפיה נפשיה הוא, וטעונין גניזה בחול - פשיטא - השתא בשבת מצילין גהו גניזה בחול מיבעיא: **ואפילו הכי בעו גניזה.** ודקתני ואע"פ שכתובין בכל לשון לאו אהצלה קאי אלא אטעונין גניזה והכי קאמר אף על פי שכתובים בכל לשון ובשבת אין מצילין אותן, בחול מיהא טעונין גניזה: **ומקק שלהם.** אם בלו ונעשו רקבון אף המקק רקבובית (ה) של אכילת התולעים טעון גניזה: **עבריה.** כתב של עבר הנהר: **אבא חלפתא.** אבא של רבי יוסי חלפתא שמו: **רבן גמליאל בריבי.** לא שהיה בנו של רבי אלא אדם גדול קרי בריבי: **רבן גמליאל אבי אביך.** הוא רבן גמליאל הזקן ורבן גמליאל שהיה בדורו של חלפתא הוא אבי אביו של רבינו הקדוש: **גב מעלה בהר הבית.** שבהר הבית היו מעלות כשהוא הולך וגבוה כדתנן במסכת מדות (פ"ב מ"ג): **נדבך.** שורת אבני הבנין: **טיט בהר הבית מנין.** וכי בטיט היו בונין והלא בפרכסיד היו בונים חול וסיד מעורבין וטיט לא הוי אלא עפר ומים: **התורפה.** גלוי והפקר: **מאן תנאי.** דקאמר רב הונא לעיל תנאי היא מאן מהני תנאי קאי כרב חסדא ומאן כרב הונא: אילימא

כל כתבי הקדש מצילין אותן מפני הדליקה כו'. אומר ר"ת דכולה האי פירקא איירי כשנפלה דליקה בההוא בית או בההוא חצר דכיון שהאש שם ודאי בהול הוא ואי שרית ליה אתי לכבויי כדמפרש בגמרא אבל נפלה דליקה בבית אחר מותר להציל הכל:

אליבא דמ"ד ניתנו לקרות בהן כ"ע לא פליגי דמצילין. והשתא ספרים שלנו מצילין דנתנו לקרות בהן משום עת לעשות לה' הפרו תורתך, כדאמרינן בהניזקין (גיטין ס.): **לא** ניתנו לקרות בהן. פירש רש"י דהיינו רבן שמעון בן גמליאל דפליג במתניתין בפ"ק דמגילה (דף ח:) דאף ספרים לא התירו שיכתבו אלא יוונית ופירש הרב פור"ת דהיינו טעמא כיון דלא ניתנו ליכתב אסור לקרות בהן משום דדברים שבכתב אסור לאומרן בעל פה וקשה דאין זה אי אתה רשאי לאומרו בעל פה כיון שאינו אומרו בלשון הקדש אלא באותו לשון כשהן כתובין דהא שרי למימר בעל פה תרגום °כדמתרגם רב יוסף: **עילמית** יוונית. אומר ר"י דאתיא כרבי יהודה דאסר שאר ספרים לכתוב יוונית ולא התיר אלא בס"ת בלבד אבל רבנן שרו אף בשאר ספרים כדאמר בפ"ק דמגילה (דף ט.): **ובידו** ספר איוב תרגום. משמע שבימי התנאים כבר נעשה תרגום כתובים וכן תניא במגילה (דף כא:) (ו) במגילה ובהלל אפילו עשרה קורין ועשרה מתרגמין מה שאין כן בתורה אע"פ שיונתן לא עשאו מ"מ שוב נעשה בימי התנאים ודלא (ז)כאומרים דתרגום של כתובים רב יוסף עשאו*:

היו

רבינו חננאל

מהתם. דגרסי' התם א"ר ישמעאל אחוי דר' ברכיה ויבדיל שכן הוא מותר להדיח כבשים ושלקות. כלומר דברים שאסורי' בשבת ומותרי' ביוה"כ ומשני לא מן המנחה ולמעלה מותר להדיח דאלמא שבת דחוקה היא ויבדיל מן המנחה ולמעלה. ושנינן מה נפשך כוס אין כאן נר אין כאן במה מבדילין א"ר אבין בתפלה: וראינו שפירש בה רבינו האיי הגאון נר ישראל יחיה ויפרה לעד. האי קושטא קושטיא היא מיהו מחויא מילתא דבערב יוה"כ נמי הות תקיעה להבטיל העם מן המלאכה ולהבדיל בין קודש לחול ולערבי יו"ט נמי איכא טובא אלא מיהו כד הוי ערב יוה"כ ועיו"ט חול. אלא כד הוי קודש לא תקעינן. ואע"ג דלא מיפרשא בתקיעות שהיו במקדש. דייקינן מהא דתנן בפ' קמא דשחיטת חולין (דף כו:) כל מקום שיש הבדלה אין תוקעין וכל מקום שיש תקיעה אין הבדלה כיצד יו"ט שחל להיות ערב שבת תוקעין אבל לא מבדילין מכלל דביו"ט שאינו ע"ש היו מבדילין אבל לא תוקעין*) מכלל דאי הוה יו"ט בתר חול היו תוקעין וראוי לדעת דהני כולהו שמעתתא אליבא דאחרים. אבל לדילן לא מיתרמי לן יוה"כ סמוך לשבת לא מלפניה ולא מאחריה. ומפרש בגמרא דהליל. דכד מיקלע כפורים בחד בשבא מדחינן ליה. ומקשינן ומי דחינן והתנן חלבי שבת קריבין ביוה"כ. וא"ר זירא כי הוינא בבבל אמרי' הא דתניא יוה"כ שחל להיות ע"ש לא היו תוקעין ובמוצ"ש לא היו מבדילין דברי הכל היא. ופרקי' תהיא מתניתא אחרים היא דתניא אחרים אומרים אין בין עצרת לעצרת אין בין ר"ה לר"ה אלא ד' ימים. ואם היתה שנה מעוברת חמשה. וגרסינן בירושל' בתחלת מגילה. א"ר יוסי לית כאן חל להיות בשני חל להיות בשבת דאם חל להיות י"ד בשני צומא רבא בחד בשבא. ואם חל בשבת צומא רבא בעירובתא שמעינן מינה דאע"ג דסתם משנה היא דחויה היא ומשנת יחיד היא ולאו דסמכא היא. וכן כל משנה והלכה שהיא כיוצא בה. וכולן בדין ואודן בה תלוין שהלכה למשה מסיני שלא לקבוע יו"כ סמוך לשבת בין מלפניה בין מאחריה ולענין קניבת ירק הלכתא יוה"כ שחל להיות בשבת אסור בקניבת ירק ואפילו מן המנחה ולמעלה. ואם חל להיות בחול מפצעין באגוזים ומפרכין ברמונים ומותר בקניבת ירק מן המנחה ולמעלה אבל [משום] מיגדר [מילתא אסרוהו]: **הדרן עלך ואלו קשרים**

פרק טז כל כתבי הקדש מצילין אותן מפני הדליקה בין שקורין בהן בין שאין קורין בהן. פירוש קורין בהן בצבור. תורה הפרשה בתורה ואפטרתא בנביאים ושאין קורין בהן בצבור כתובים. איתמר היו כתובין תרגום ובכל לשון רב הונא אמר אין מצילין אותן מפני הדליקה. רב חסדא אמר מצילין. ובכתבי הקדש שמתורגמין בלשון אחר בין בכתב עברי בין בכתב אחר. ר' יוסי אמר לא ניתנו לקרות בהן דא"ר יוסי מעשה באבא חלפתא שהלך אצל רבן גמליאל לטבריא ומצאו יושב על שולחנו של יוחנן בן הגזוף ובידו ספר איוב תרגום א"ל רבי זכור אני את רבן גמליאל אבי אביך שהיה עומד ע"ג מעלה בהר הבית והביאו לפניו ספר איוב תרגום ואמר לבנאי שקעוהו תחת הנדבך. אף הוא צוה עליו וגנזו ור' נמי הכי קאמר לבנאי שקעוהו במקום התורפה והן כלין מאליהן. ולפום הכי תנא ר' יוסי אין מצילין אותן.

*) חסר וצ"ל ומדתנן יוה"כ שחל כמו"ש מבדילין ולא תוקעין.

עין משפט נר מצוה

א א מיי' פ"י מהלכות ס"ת הלכה ג טוש"ע יו"ד סימן רפב סעיף ה:

ב ב מיי' פכ"ג מהלכות שבת הלכה כו סמג לאוין סה טוש"ע או"ח סימן שלד סעיף יב:

מסורת הש"ס

רפ"ל מ"ז

[פי' שלא יצא מורה במולאי היום בקניבה ותצא נפשו עגומה עליו וכן מפלעין באגוזי' ומפרכין ברמונים ודוקא מן המנחה ולמעלה שמאחר שהוא קרוב לעת האוכל דומה למי שיש לו פת בסלו ולא אתי למיכל מינייהו אבל קודם המנחה אסור גזרינן דילמא אתי למיכל מינה ורש"י פי' בזה שאמרו משום עגמת נפש בענין אחר ולא ישר בעיני עכ"ל בעל המאור]

[תוספ' פי"ד]

[מס' סופרים פ"ה הס"ו]

[בתוספתא אי' ר' יוחנן בן ניזוף]

ס"א מתאבדין

הגהות הגר"א

[א] גמ' מותר. נ"ל אסור: [ב] שם (ואמר דהב"א אר"י) תא"מ: [ג] שם בחול. כ"ב מותר כן הוא גירסת הרמב"ם ומ"מ (ועמ"ש רבינו בא"ח סימן תרי"א סק"ד):

הגהות הב"ח

(א) במשנה ואע"פ שכתובין: (ב) גמ' ואע"פ כו' ואע"פ כו' ולא ניתנו: (ג) שם תרגום ובכל לשון: (ד) רש"י ד"ה מצילין וכו' דשרי בהו וחסרון: (ה) ד"ה ומקק שלהן וכו' רקבובית. נ"ב עי' לעיל דף ל ע"א: (ו) תוס' ד"ה ובידו וכו' ובהלל ובמגילה אפילו עשרה: (ז) בא"ד ודלא כהומרים. נ"ב כלומר אבל קודם זה לא נעשה בימי התנאים ולא גרסי ועשרה מתרגמין וכמו שפירש"י במגילה אלא כבר נעשה בימי התנאים כמו שמוכח הכא:

גליון הש"ס תוס' ד"ה לא ניתנו. כדמתרגם ר"י. עיין בכ"ק דף ג ע"ב תוס' ד"ה כדמתרגם:

רש"י - דוקא מן המנחה ולמעלה

(*)אי הכי "טעונין גניזה" דסיפא הוי פשיטא

נושא
הצלת כתבי הקודש
בשבת מפני הדליקה

נושא
כתבי הקודש
הכתובים
בכל לשון
אי מצילין
אותן בשבת
מפני
הדליקה

(מבנה הגמ':
1. מח' ר' חסדא
ור' הונא (למ"ד לא ניתנו לקרות בהן)
2. ג' קושיות לר' הונא
3. בסוף, ר' הונא מתרץ תנאי היא)

מבנה
קושיות ממקורות ל' ר' הונא
(שאומר דכתבי הקודש
שכתובין בכל לשון
אין מצילין)